

سازمان حفاظت محیط زیست
Department of the Environment
I.R. IRAN

بیماری سیاه زخم

معاونت محیط زیست طبیعی
دفتر تنوع زیستی و حیات وحش
گروه بیماریهای حیات وحش

مقدمه :

بیماری سیاه زخم (شاربن یا آنتراکس) یکی از بیماریهای مشترک و حائز اهمیت میان انسان و حیوانات، بخصوص علفخواران بوده که عامل آن باکتری باسیلوس آنتراسیس می باشد. این باکتری در شرایط مختلف محیطی به شکل هاگ (اسپور) در آمده که مقاومت بسیار زیادی در برابر عوامل محیطی دارد و قادر است تا ۳۰ سال در محیط خاک، بدون دریافت هیچگونه ماده غذایی زنده بماند و به محض ورود به بدن میزبان، مجدداً به شکل بیماری زا در آید. با توجه به خصوصیات ذکر شده این بیماری به عنوان یک بیماری مهم و واگیر دار بوده که آگاهی نسبی از آن برای محیط بانان، دامداران، دامپزشکان و کسانی که با حیوانات بویژه علفخواران سر و کار دارند امری اجتناب ناپذیر می باشد.

همه گیری بیماری :

این بیماری در اکثر نقاط جهان دیده شده و در ایران نیز در برخی از استان های کشور بیماری گزارش گردیده است.

علائم بیماری:

در انسان :

دوره کمون (نهفتگی) این بیماری در انسان ۴ تا ۵ روز است و به سه شکل جلدی، تنفسی و احشایی دیده می شود که ۹۰٪ موارد به صورت جلدی و ۱۰٪ به دو

شکل دیگر مشاهده می گردد. همچنین مرگ و میر ناشی از فرم جلدی این بیماری ۵ تا ۲۰ درصد گزارش شده است.

شکل جلدی: انسان در اثر تماس با حیوان زنده، پوست، پشم و یا لاشه آلوده آن مبتلا می گردد. بیماری با ایجاد یک طاولچه در محل ورود میکروب شروع و در نهایت به یک دلمه سیاه متورم تبدیل شده و ممکن است در اثر سهل انگاری این بیماری پیشرفت نموده و به شکلهای دیگر آن تبدیل گردد.

شکل تنفسی: در اثر تنفس هاگ (اسپور) باکتری که در پشم و پوست حیوان یا لاشه آلوده وجود دارد، وارد ریه ها شده که در ابتدا علائمی شبیه به ذات الریه داشته و ۳ تا ۵ روز پس از شروع بیماری منجر به تب می گردد که در نهایت می تواند به علت ترشح سم باکتری در خون با حمله قلبی یا مشکل تنفسی همراه شود.

شکل احشایی: معمولاً متعاقب خوردن گوشت خام یا نیم پز حیوان مبتلا ایجاد می گردد. ابتدا فرد تب کرده و سپس علائمی همچون اسهال، استفراغ و تنگی نفس ظاهر می شود که این شکل از بیماری معمولاً به مرگ ختم می گردد.

در حیوانات :

سه شکل بالینی در حیوانات مشاهده می شود که عبارتند از :

شکل فوق حاد: خونریزی از حفره های طبیعی بدن (دهان، بینی و...) و منعقد نشدن خون از مهمترین نشانه های بیماری در شکلهای فوق حاد و حاد بوده و حیوانات وحشی که می توانند به این دو شکل بیماری مبتلا شوند عبارتند از: گاو-گوسفند اهلی-گوزن- آهو- قوچ و میش- کل و بز.

معمولاً آغاز شیوع بیماری در یک منطقه با این شکل از بیماری مشاهده می گردد. مرگ سریع می باشد و حیوان قبل از آن دچار حمله تنفسی شده ، بلافاصله تلف خواهد شد.

شکل حاد: تب - توقف نشخوار - تحریک و افسردگی - اشکال در تنفس - ازدست دادن تعادل - تشنج و در نهایت مرگ .

شکل مزمن: معمولاً در حیواناتی که نسبت به این بیماری کمتر حساس هستند دیده می شود ، مانند خوک - گراز - اسب - گورخر - گوشتخواران (سگ - کفتار - شغال و روباه).

پیشگیری و کنترل بیماری:

* رعایت اصول بهداشت و دوری از محیط های آلوده که در آنها حیوانات آلوده حضور دارند و همچنین احتیاط در زمان تماس با حیوانات و فرآورده های آلوده آنها از قبیل پوست - پشم - گوشت و ...

* مراجعه سریع به پزشک در صورت مشاهده علائم بیماری، بخصوص زخم های جلدی.

* آموزش و واکسیناسیون افرادی که در معرض خطر بیماری هستند (مانند محیط بانان، دامپزشکان، دامداران، پزشکان، شکارچیان و افرادی که با حیوانات سر و کار دارند).

* واکسیناسیون حیوانات اهلی بر اساس قوانین سازمان دامپزشکی و اجرای دقیق مقررات قرنطینه ای ، بخصوص جلوگیری از تردد و چرای دامهای اهلی غیرواکسینه در مراتع.

* خودداری از تماس و جابجایی لاشه حیوانات وحشی بخصوص در صورت مشاهده خروج خون منعقد نشده (خونابه) از منافذ طبیعی لاشه.

* عدم باز کردن (کالبدگشایی) لاشه حیوانات مشکوک به بیماری شاربن (در صورت مشاهده لاشه حیوانات مشکوک به بیماری و خروج خون منعقد نشده از منافذ لاشه حیوانات).

* امحاء بهداشتی لاشه حیوانات مبتلا و مشکوک به بیماری شاربن براساس دستورالعملهای سازمان دامپزشکی کشور و سازمان حفاظت محیط زیست.

* انجام اقدامات قرنطینه ای و بهداشتی در زمان واردات فرآورده های دامی (پوست، پشم، گوشت و...) و جابجایی حیوانات.

* جلوگیری از فروش پوست و پشم دامهای مبتلا به بیماری شاربن.

درمان:

درمانی برای حیوانات مبتلا به شاربن وجود ندارد ولی با مراجعه به موقع شخص مبتلا یا مشکوک به بیماری شاربن ، به پزشک امکان درمان با استفاده از آنتی بیوتیک وجود دارد.

اطلاع رسانی:

در صورت مواجهه با لاشه حیوانات وحشی، ضمن خودداری از تماس و هر گونه جابجایی آن موضوع را به نزدیکترین پاسگاه محیط بانی یا شبکه دامپزشکی منطقه اطلاع دهید.

((پرندگان به غیر از شترمرغ به بیماری شاربن مقاوم هستند))

تهیه و تدوین: دکتر سیامک سعودی، دکتر سید محمود مرعشی ،
دکتر معصومه پرویزی فرا و دکتر مهیار مرعشی

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.